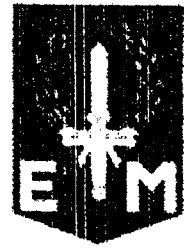

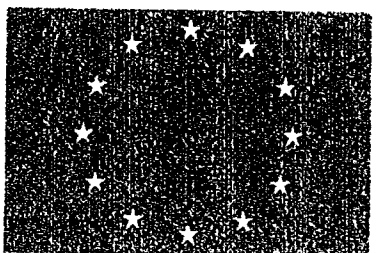
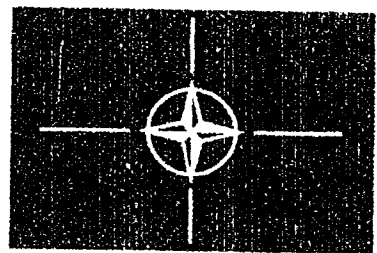
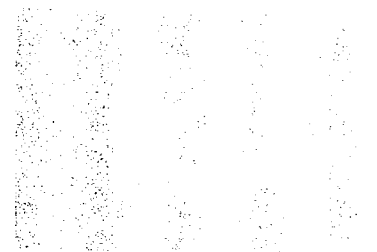

INFO-SCOOP

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	2
INFO-SCOOP SPECIAAL KOERDEN	3
KOERDEN HEBBEN GEEN VRIENDEN	3
ONTSTAAN VAN DE KOERDEN	3
POLITIEKE ORGANISATIES	3
HUIDIGE SITUATIE	8
DE POLITIEK IN DE OMRINGENDE LANDEN. PRO OF CON TRA DE KOERDEN?	"
DE POLITIEK IN IRAK	"
DE POLITIEK IN IRAN	"
DE POLITIEK IN TURKIJE	8
DE POLITIEK IN SYRIE	9
CONCLUSIE	9
INFO SPECIAL VOORMALIG JOEGOSLAVIJE	10
OPLUCHTING OVERHEERST NA VERKIEZINGEN IN BOSNIË HERCEGOVINA	10
WAT DE KIEZERS IN BOSNIË KONDEN KIEZEN	11
KOZEN STEMMERS RESOLUUT VOOR NATIONALISME?	11
IZETBEGOVIC DE GROTE WINNAAR	11
VERKEERSCHAOS BLIJFT UIT	12
VERKIEZINGEN ZONDER GEWELD	12
RADOVAN KARADZIC BLIJFT LEIDER	12
ONREGELMATIGHEDEN TIJDENS VERKIEZINGEN	13
BEPERKTE BEWEGINGSVRIJHEID VOOR KIEZERS	13
WORDEN DE VERKIEZINGEN AFGEKEURD?	14
WANNEER ZIJN DE GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN?	14
"MINI-DAYTON-TOP"	14
WORDT HET MANDAAT VAN EEN VREDESMACHT VER- LENGD?	14
BOSNIË HERCEGOVINA NA DE VERKIEZINGSMIST	14

COLOFON:

INFO-SCOOP is een maandelijks uitgave van 101 Mpel

Adres: Synon Stevinlaarve, MPE 41 A, Postbus 9012, 6710 HC Ede

Tel: 0318-687053

Restactie: Ma [redacted], Jhr [redacted], Sgt [redacted]

INFO-SCOOP wordt verzonden van die instanties welke functioneel belang hebben bij actuele informatie

De inhoud van de **INFO-SCOOP** is volledig samengesteld uit open bronnen. Overname uit deze publikatie is toegestaan mits de bron wordt vermeld

KOERDEN HEBBEN GEEN VRIENDEN

Kap. [REDACTED]

In één van de krantenartikelen over het conflict in Noord-Irak las ik de volgende spreuk "Koerden hebben geen vrienden". Omdat het ernaar uit ziet dat deze spreuk nog steeds opgeld doet heb ik deze gekozen als kop voor mijn artikel over de nomadische bevolkingsgroep in het Midden-Oosten.

Dit artikel, dat een vervolg is op de Special in Info-Scoop nummer 13 van 12 september j.l. over Turkije, is een special over de politieke verdeeldheid onder de Koerdische stammen. De volgende onderwerpen komen hierbij aan de orde:

- ONTSTAAN VAN DE KOERDEN
- POLITIEKE ORGANISATIES
- HUIDIGE SITUATIE
- DE POLITIEK IN DE OMRINGENDE LANDEN, PRO OF CONTRA DE KOERDEN?
- CONCLUSIE.

Voor deze Special is gebruik gemaakt van:

Telegraaf, Algemeen Dagblad, Volkskrant, NRC Handelsblad, Frankfurter Allgemeine Zeitung, The Times en International Herald Tribune.

ONTSTAAN VAN DE KOERDEN

In het Midden-Oosten ligt een gebied, dat delen van Turkije, Iran, Irak, Syrië en de voormalige Sovjet-Unie bestrijkt, waarin een nomadische bevolkingsgroep leeft die zich Koerden noemen. Hoewel het gebied geen formele internationale erkenning geniet, wordt het vaak aangeduid als Koerdistan. Een groep als de Koerden, die geen eigen staat heeft, valt altijd moeilijk te definiëren. Alleen in de voormalige Sovjet-Unie, waar de etnische groepen waartoe de staatsburgers behoren officieel geregistreerd worden, zou een min of meer precieze officiële telling mogelijk zijn. In andere landen

bestaat een dergelijke telling van etnische groepen niet. Het meest gangbare criterium bij tellingen daar is of mensen Koerdisch als eerste of tweede taal spreken.

Sinds het einde van de Eerste Wereldoorlog is de Koerden-kwestie een internationaal probleem, waarvoor in het Westen publieke belangstelling is geweest, met name wanneer er zich een crisis voordeed. De voorlaatste crisis deed zich voor in 1979-1980 tijdens de nasleep van de islamitische revolutie in Iran. Deze crisis werd nooit opgelost en verloor de internationale aandacht door het uitbreken van de oorlog tussen Iran en Irak, waarin oorlog gevoerd werd over de Shatt-al-Arab waterweg. Tijdens deze oorlog stonden de Iraakse Koerden aan de kant van Iran. Na het einde van de oorlog werden de "afvallige" Iraakse Koerden gestraft door Saddam Hoessein met een gifgasaanval op de stad Halabaja. Hierbij vielen 5.000 doden. De laatste crisis ontstond tijdens de Golf-oorlog. Aan het einde daarvan staakten de geallieerden hun achtervolging van de vluchtende Iraakse troepen te vroeg en Iraakse elite eenheden, die buiten de strijd om Koeweit waren gehouden, sloegen met grof geweld de Koerdische opstand neer. In de nasleep van de Golf-oorlog kwamen de Koerden in Noord-Irak in opstand tegen het regime van Saddam Hoessein en hij sloeg opnieuw hard toe. Volgens schattingen zijn tijdens deze operatie 50.000 doden gevallen. Meer dan twee miljoen mensen vluchtten naar Iran en Turkije. In verlegenheid gebracht door televisiebeelden van de massale vlucht van de Koerden naar de Turkse grens besloten de geallieerden begin april 1991 een "uitzonderingszone" af te kondigen ten noorden van de 36° breedtegraad. Iraakse vliegtuigen en helikopters mochten daar niet opereren; vanuit de Turkse basis INCIRLIK hielden en houden Amerikaanse, Franse en Britse

vliegtuigen de tegels in de gaten middels "air-patrols". Dit min of meer autonome gebied kwam onder controle van de geallieerden en vanaf dat moment werd deze zone door de hulpverleningsorganisaties van de VN voorzien van de primaire levensbehoeften. In dit gebied bevindt zich de grootste groep Koerden, geschat op 3,5 miljoen zielen, en ze zijn er relatief het best aan toe. Deze Koerden geloven in een soort autonomie en hun taal is grondwettelijk erkend.

In 1992 organiseerden de Koerden verkiezingen en kozen een 105 zetels tellend parlement, dat echter door geen enkele natie erkend werd. De twee Koerdische politieke partijen, de Democratische Partij voor Koerdistan (PDK) en de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) in Irak, besloten de macht te delen. De Westerse machten stonden dit toe, maar bemoeiden zich er verder niet mee. Zij wilden enerzijds de droom van de Koerden niet voeden en anderzijds Turkije niet met nog meer problemen opscheppen. Nog in dezelfde maand gingen tot ieders verbijstering de leiders van de twee politieke partijen in Noord-Irak, Masoud BARZANI van de PDK en Jalal TALABANI van de PUK hun opwachting maken bij Saddam Hoessein. Talabani en Barzani reisden elkaar afwisselend naar Bagdad, zoals de onderlinge rivaliteit dat dicteerde. Die onderlinge rivaliteit voert de boventoon en is zo groot dat zij verheven is boven de afschuw van de daden van Saddam Hoessein en vermoedelijk blijft dat ook zo. Dit geldt ook voor de relaties met Iran, Turkije en zelfs eventueel Israël. Er wordt voorzichtig vanuit gegaan dat sedert de jacht op de PKK, in 1984 tot heden, 21.000 mensen zijn omgekomen bij wederzijdse acties.

POLITIEKE ORGANISATIES

1. Koerdische Arbeiders Partij (PKK).

Deze partij is de grootste van de ongeveer 15 verschillende Koerdische organisaties in Turkije. De PKK wordt geleid door Abdullah ÖCALAN. De leden van deze Mar-

xistisch-georiënteerde partij strijden voor de Koerdische zaak en streven naar onafhankelijkheid. De PKK voerde tot voor kort een guerilla-oorlog tegen de Turken vanuit Syrië maar verlegt het operatiegebied, sinds de Syrische steun aan deze organisatie is verminderd, steeds meer naar het grensgebied met Irak. De PKK heeft weinig goodwill te verwachten van de plaatselijke bevolking omdat deze organisatie niet schroomt om terroristische acties te organiseren tegen de bevolking als deze niet vrijwillig meewerkt. De PKK hoeft ook niet te rekenen op de erkenning door de Turkse regering en de leden worden systematisch vervolgd. De PKK wordt wel door andere landen gesteund; met name vanuit Syrië, Turkije's buurland en tevens de grootste rivaal. De leider van de PKK, Abdullah ÖCALAN, heeft een woning in Damascus, terwijl z'n strijders bewapend en beschermd worden door de Syrische regering. Ook zijn er aanwijzingen dat PKK-strijders in de Beka'a-vallei in Oost-Libanon onder leiding van Syrische militairen getraind worden. Het laat zich aanzien dat de Syrische regering de PKK gebruikt als een pressie element om de Turkse regering onder druk te zetten ten aanzien van een aantal geschilpunten. Een van de geschilpunten tussen de Turken en de Syrische regering is de beschuldiging dat Turkije onvoldoende water via de rivier Eufraat doorlaat om de landerijen voldoende te irrigeren. Een tweede geschilpunt is de militaire samenwerkingsovereenkomst tussen Turkije en Israël. Syrië zou graag zien dat Turkije deze overeenkomst ongedaan maakt.

2. Patriottische Unie van Koerdistan (PUK).

Deze Unie is opgericht door de charismatische, nu 60-jarige, Jalal TALABANI. Hij is in 1975 uit de PDK, toen geleid door de vader van de huidige leider, gestapt vanwege een verschil van inzicht over het grote Koerdistan. Talabani verwijt Barzani de Koerdische nederlaag tegen Bagdad. Deze nederlaag was het

Talabani: evicted from his last stronghold

MEED, 13 september 1996

Akkoord van Algiers tussen de toenmalige Sjah van Iran, die de Iraakse Koerden tot dan steunde, en Saddam Hoessein. Volgens Talabani had Barzani teveel gerekend op de steun van de Sjah en de Amerikaanse CIA. Zelf heeft hij ook geen moeite met hulp vanuit het westen. De laatste tijd koestert hij zich ironischerwijze tevens in de gunst van Iran. Talabani wordt gezien als één van de belangrijkste tegenspelers van Saddam Hoessein. Maar net als andere regionale leiders is hij ook een opportunist. Als het hem beter uit komt om met Saddam zaken te doen, zal hij dat niet nalaten. Talabani is een modernere leider dan Barzani. De PUK is een relatief moderne partij, waartoe stedelijke Koerden zich meer voelen aangetrokken. Daardoor kon hij zijn partij ook laten aansluiten bij het samenwerkingsverband van de Arabische oppositie tegen het Iraakse regime, het door interne tegenstellingen verzwakte, Iraaks Nationaal Congres.

3. Democratische Partij voor Koerdistan (PDK).

De leider is de thans 50-jarige Masoud BARZANI, een traditionele onbetwiste clanleider. Hij is de jongste zoon van de charismatische Mullah Mustafa Barzani. De Barzani's zijn afkomstig uit Barzan een plaats in het noordoosten van Iraaks Koerdistan. Masoud werd in 1979, na de dood van zijn vader tot leider gekozen. Hij gaat altijd gekleed in het traditionele gewaad van de Koerdische strijders, de Peshmerga's : een

Barzani: winning with help from Saddam

MEED, 13 september 1996

zwart-witte tulband, kaki-kleurig vest en postbroek met een pistool tussen zijn broekriem. De aanhang van de PDK komt overwegend van het platteland en uit de Koerdische stammen. "Broeder Masoud" wordt binnen de PDK vereerd. Maar hij geniet tevens het respect van veel goed opgeleide stedelijke Koerden, die verzoening met Bagdad als enige realistische optie zien.

Barzani wil met het regime van Saddam Hoessein onderhandelen over de autonomie van het Koerdische gebied. Hij is sterk Turks georiënteerd, wat echter niet wil zeggen dat hij de PKK in Turkije steunt. De PDK stond dan ook niet onwillend tegenover de overvallen van het Turkse leger op PKK-kampen in Noord Irak.

4. Democratische Volkspartij (HADEP = Halkin Demokrasi Partisi).

Deze Turkse partij is Pro-Koerdisch. De partij is ontstaan uit de nu illegale Arbeiders Partij (HEP = Halkim Emek Partisi) en de Democratische Partij (DEP = Demokrasi Partisi). De Democratische Volkspartij oriënteert zich op de Koerden en het is de meest populaire partij in het Koerdische deel van Turkije. Het leger tracht de partij te verbieden om zijn separatisme jegens de Koerden. De nationale veiligheidsraad van Turkije, -bestaande uit de bevelhebbers van het leger, de president, de premier en enkele ministers-, wil dat de HADEP eveneens verboden wordt.

leid door de huidige voorzitter Murat BOZLAK. Hij was in de jaren 80 advocaat in Ankara.

HUIDIGE SITUATIE

Onder deze kop wil ik achtereenvolgens de situatie beschrijven vanaf 1993 t/m zaterdag 14 september 1996. De acties van de Amerikanen tegen het regime van Saddam Hoessein zal slechts gedeeltelijk in het overzicht zijn opgenomen omdat het niet rechtstreeks de gevechten tussen de Koerdische partijen beïnvloedt.

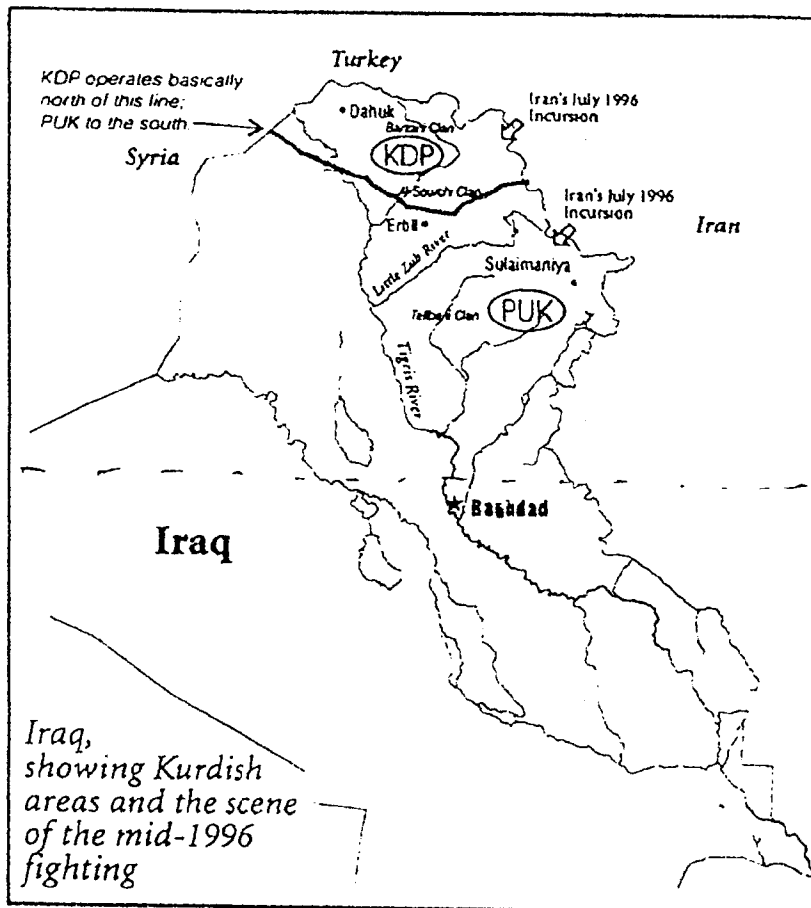
De daadwerkelijke gevechten tussen de beide rivalen PDK en PUK begonnen in december 1993, met als inzet de lucratieve inning van tolgeden aan de grenzen van de Koerdische de-facto-staat. Af en toe onderbroken door een van buiten af opgelegd bestand duurt deze strijd tot de dag van vandaag voort, waarbij de burgerbevolking het gelag betaalt. De economische situatie in het gebied wordt steeds slechter als gevolg van de steeds weer opblazende gevechten.

De VN, die de Koerden humanitaire hulp proberen te bieden, krijgen geen enkel gehoor voor hun waarschuwingen dat de donorlanden steeds minder bereid zijn nog langer geld te steken in deze hulp. Door de voortdurende machtsstrijd tussen de Koerdische partijen vermindert de westerse interesse voor hun problemen. Op dit moment richt het zwaarste verwijt zich toch tegen de Koerdische leiders, omdat hun traditionele vijanden (Turkije, Irak en Iran) zo kunnen profiteren van hun eeuwige rivaliteit.

Iran toont intussen steeds meer belangstelling voor het Iraaks-Koerdisch gebied. Enerzijds uit direct eigenbelang wegens de aanwezigheid van opstandige Iraanse Koerden, waarmee Teheran graag wil afrekenen. Anderzijds uit angst voor de Amerikaanse pogingen om meer invloed in de regio te verkrijgen. Daarom lanceerde eind juli de "Pasdaran" (Iraanse Revolutionaire Garde) ter sterkte van 5.000 man met 200 voertuigen, twee aanvallen op

Iraaks Koerdisch gebied. Hierbij drongen ze ca. 60 km diep het gebied binnen. Iran gaf als verklaring dat zij op zoek waren naar hooggeplaatste leden van de Koerdische Democratische Partij in Iran.

ger van Saddam Hoessein het gebied boven de 36° breedtegraad was binnengetrokken op verzoek van de PDK. De PDK heeft de hulp van het leger van Saddam Hoessein ingeroepen omdat de PUK gesteund wordt

Defense & Foreign Affairs Strategic Policy 13 september 1996

Op 17 augustus 1996 braken de jongste onderlinge gevechten uit, die louter ging om de controle van de Ibrahim-al-Khalil regio, het grensgebied met Turkije. De PUK begon daar aanzienlijk terrein te winnen. Eén van de voornaamste redenen van Bagdad om tussenbeide te komen, was dat Irak vreesde dat daarmee de geplande, beperkte olieleveranties via een pijpleiding naar Turkije in gevaar konden komen.

Het weekend van 30 augustus - 2 september 1996 stond opnieuw in het teken van onderlinge onlusten tussen de beide rivaliserende Koerdische Partijen in Irak, de PUK en de PDK. Een vertegenwoordiger van het Iraakse gezag verklaarde dat het Iraakse le-

door militairen uit Iran die op weg waren naar de Noord-Iraakse stad Arbil. Deze stad wordt sedert de vorming van het, niet erkende, Koerdische parlement als de hoofdstad van Koerdistan beschouwd. Op 2 september patrouilleren leden van de PDK in de door Iraakse troepen veroverde stad Arbil. Binnen luttele uren veroverden de Iraakse troepen de stad. Er zijn aanwijzingen dat de PKK gebruik maakt van het machtsvacuüm in het de facto onafhankelijke Noord-Irak en de onderlinge machtsstrijd tussen de twee grootste Koerdische partijen, de PDK en de PUK. Turkije beschuldigt de PUK ervan dat zij de PKK steunen, terwijl Masoud Barzani onvoldoende daadkrachtig

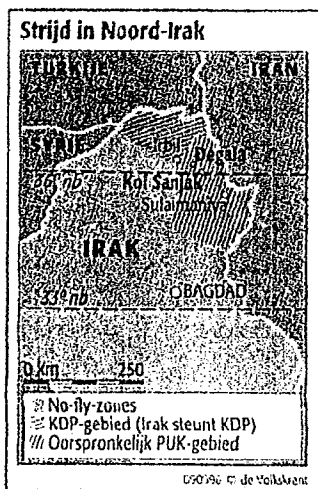
optreedt om de PKK-strijders uit het grensgebied te weren. Dit heeft weer tot gevolg dat Turkse troepen regelmatig grensoverschrijdende operaties uitvoeren. Door een zegsman van de rivaal PUK in Turkije wordt medegedeeld dat de Iraakse troepen de stad niet verlaten hebben, maar samen patrouilleren met de leden van de PDK. Door dezelfde bron wordt verteld dat de Iraakse troepen samen met de strijders van de PDK zoeken naar strijders van de PUK en deze executeren. Hij maakte melding van de moord op zeker 100 PUK-strijders. Saddam's troepen zuiveren de stad huis-voor-huis van PUK-strijders en dringen hen terug naar de stad Sulaymaniyah. Daar en ook in de dorpen Koi Sanjak en Shamshamal kunnen de vijandelijkheden elk moment opnieuw uitbreken. De samenwerking met de strijders van de PDK ligt voor de hand, daar deze strijders het gebied langs de Turkse grens onder controle hebben. De medewerkers van de VN, die in de stad aanwezig zijn, konden deze melding niet bevestigen. Wel heeft een zegsman van de VN verklaard dat bij de beschietingen en de inname van Arbil 100 Koerden van de PUK gedood zijn. De Deense overste Poul Dahl verklaarde dat het rustig was in de stad en dat de VN bezig waren met het herstel van water- en elektriciteitsleidingen. Hij maakte ook melding van de gevechten in Sujaymaniyah en verklaarde dat die stad nog steeds in handen is van de PUK.

Op 2 september is ook bekend gemaakt dat de eerder afgesproken vredesconferentie, welke in Londen gehouden zou worden, voorlopig is verdaagd tot een nog nader te bepalen datum.

In Arbil patrouilleerden woensdag 4 september nog steeds leden van de PDK, terwijl op straat de mensen in de eerste kraampjes alweer hun eerste levensbehoeften aanschaffen. Het gebouw van het Koerdische parlement dat gisteren nog bewaakt werd door 10 Iraakse soldaten en een tank, lijkt vandaag (woensdag) een verlaten gebouw.

Dinsdag trokken veel vrachtwagens

vol met strijders van de PDK in zuidelijke richting, terwijl ook het dreunen van vurende kanonnen hoorbaar was. Enkele strijders riepen tijdens het passeren: "Vanavond vallen we Sulaymaniyah aan, zo God het wil". De stad is dus nog steeds in handen van de strijders van de PUK. Een vertegenwoordiger van de UNHCR verklaart verder dat ook in de zuidelijker gelegen oorden Degala en Qushtepa gevechten zijn uitgebroken. Degala staat onder invloed van de PUK, terwijl Qushtepa nog onder invloed van de PDK staat. De volgende bolwerken van de PUK zijn volgens de woordvoerder van die partij op 3 september door Iraaks artillerievuur bestookt: Bistana (30 km zuidoost van ARBIL), Kifri en Shamshamal (halverwege Arbil - Sulaymaniyah); dit laatste wordt echter door de Iraakse regering heftig ontkend. In de nacht van 7 september viel de stad Degala in handen van de strijders van de PDK. Enkele uren later viel ook Koi Sanjak. Volgens een zegsman van de PDK moesten de strijders van de PUK beide oorden verdedigen om daarmee te voorkomen dat de stad Halabaja nabij de Iraanse grens ingenomen zou worden door de PDK-strijders. Arbil zat op 4 september nog steeds zonder stroom en water. Een woordvoerder van de PDK verklaarde dat de hydro-elektrische installatie in Dukan door artillerievuur beschadigd is. Andere bronnen verklaarden echter dat de installatie nog in handen is van de PUK.

Volkskrant, 9 september 1996

Op het eerste gezicht is de schade van de Iraakse aanval op Arbil beperkt gebleven tot de gebouwen van PUK. Een zegsman van een humanitaire organisatie in Dahuk heeft gezegd dat het leger inmiddels Arbil verlaten heeft. Wel wemelt het nog van Iraakse "agenten" die, dikwijls in Koerdische klederdracht, door de straten van de stad zwerven. De leider van de PDK, Masoud Barzani, rechtvaardigde op een persconferentie in zijn hoofdkwartier in Salahuddin, zijn verbond met Saddam Hoessein. Hij verklaarde dat zijn partij de buik vol heeft van de Amerikaanse beloftes ten aanzien van de bevordering van de zelfstandigheid van de Koerden in Noord-Irak.

Op 4 september zijn opnieuw gevechten uitgebroken tussen de twee rivaliserende partijen PUK en PDK in het grensgebied bij Arbil. Hierbij bleven, volgens waarnemers, de troepen van Saddam Hoessein afzijdig.

Amerika heeft de deelname van troepen van Saddam Hoessein aan de gevechten in Noord-Irak opnieuw scherp veroordeeld en als onderstreping van deze waarschuwing een 27-tal kruisraketten afgevuurd op militaire objecten in Zuid-Irak.

Ook internationaal heerst er besluiteloosheid. De Veiligheidsraad van de VN was niet in staat om het eens te worden over een Britse ontwerp-resolutie waarin het optreden van Iraakse troepen tegen ARBIL werd veroordeeld.

De PDK heeft in het weekend van 7-8 september verklaard, de operatie tegen de PUK te zullen voortzetten totdat de hydro-elektrische installatie bij de stuwdam van Dukan in hun handen is. De hydro-elektrische installatie regelt de energie-voorziening voor Arbil.

Maandag 9 september j.l. is het laatste bolwerk van de PUK, de stad Sulaymaniyah, toch gevallen. Tijdens de aanval op de stad vluchtten een groot deel van de 800.000 bewoners in de richting van de Iraanse grens. Teheran weigert echter de grens te openen voor deze vluchtelingen. Het excuus van Teheran is volgens een zegsman van de VN, dat zij Irak geen

motief wil geven om (opnieuw) Iran binnen te vallen. De leider van de PUK, Jalal Talabani, verklaarde voordat hij de bergen van Iran invluchtte, dat zijn partij de dupe was geworden van geheime afspraken tussen Irak en Turkije.

Op 10 september is ook de dam bij de plaats Dukan in handen gevallen van de strijders van de PDK. Hierdoor heeft de stad Arbil sinds die dag weer de beschikking over water en elektriciteit. Jalal Talabani heeft opnieuw van zich laten horen, door vanuit een geheime plaats in de omgeving van de Iraanse grens het aanbod voor een gesprek met zijn rivaal Barzani van de hand te wijzen. "Hij is een vazal van het regime in Baghdad", aldus Talabani, "ik spreek liever met z'n baas".

DE POLITIEK IN DE OMRINGENDE LANDEN, PRO OF CONTRA DE KOERDEN ?

Onder dit hoofd wil ik kort ingaan op de politieke standpunten in de landen, waarvan de Koerden afhankelijk zijn.

DE POLITIEK IN IRAK

1. "We zijn er zeker van dat de Koerden vroeger of later bij ons terugkomen", zei vice premier Tareq Aziz van Irak in een vraaggesprek met de BBC begin dit jaar. Het vraaggesprek vond plaats naar aanleiding van het staken van opmars naar Koerdistan door het Iraakse leger in het voorjaar van 1991.

2. Een tweede reden voor Saddam Hoessein om in Noord-Irak in te grijpen kan ook verband houden met de op handen zijnde olieleveranties vanuit Noord-Irak via Turkije, om daarmee het olie-voor-voedsel akkoord na te kunnen komen. Voor de controle op de olie is de stad Arbil van groot belang. En het lijkt dat de troepen van Saddam Hoessein daarin geslaagd zijn.

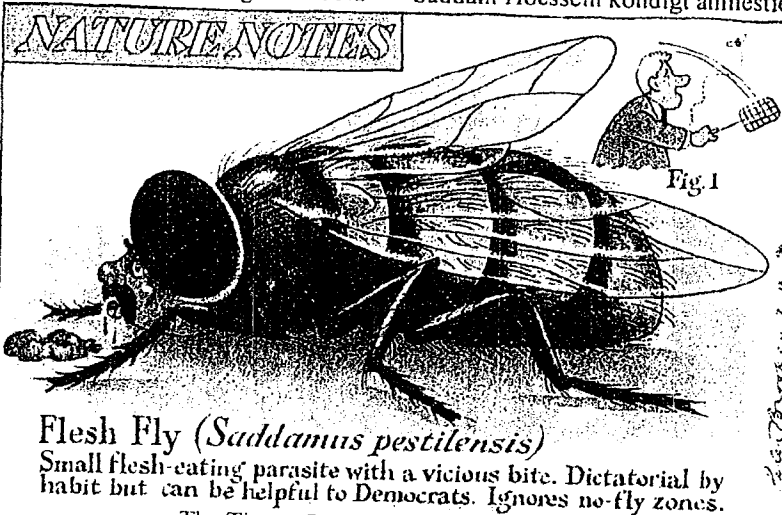
3. De Iraakse regering in Baghdad heeft Turkije gewaarschuwd de veiligheidszone in het noorden van Irak niet met militairen te bezetten. Deze waarschuwing was een antwoord op de verklaring van Mevr.

Çiller, de Turkse minister van buitenlandse zaken, dat enkele Iraakse dorpen in de beoogde veiligheidszone ontruimd zullen moeten worden.

4. Het daadwerkelijke motief van Saddam Hoessein voor zijn steunoperatie aan de PDK lijkt het opruimen van een Amerikaans spionagenetwerk te zijn. In Washington is op 9 september j.l. bekend gemaakt dat de CIA, middels het z.g. Iraaks Na-

ratie tegen de oorden Degala en Koi Sanjak zou het leger van Irak zijn troepen en tanks hebben teruggetrokken uit het noordelijke veiligheidsgebied, aldus maakte de Amerikaanse Chefstaf, generaal Shalikashvili, bekend. "Het leger van Irak heeft nog slechts enkele honderden soldaten in het gebied", aldus de Chefstaf.

6. Dinsdag 10 september: Saddam Hoessein kondigt amnestie

tionaal Congres, Saddam Hoessein's gezag trachtte te ondermijnen. Het Amerikaans militair coördinatie-comité bevond zich in Arbil en gaf richting aan de spionage-activiteiten. De Amerikanen hebben toegegeven dat tijdens de gevechten in Arbil leden van dit comité gevlucht zijn naar Turkije en de vernietiging van dit coördinatie-comité kan wel eens het hoofdmotief geweest zijn van Saddam Hoessein om aan deze operatie te beginnen. De CIA zou 20 miljoen US \$ gestoken hebben in een operatie om daarmee het regime van Saddam Hoessein deze zomer omver te werpen. In Arbil bevond zich de commandopost van de operatie. In deze inmiddels door Iraakse soldaten bezette commandopost bevond zich geavanceerde communicatie-apparaatuur en computers die, bij het vertrek van de Iraakse troepen, als buit zijn meegenomen. Inmiddels zijn honderden informanten door het regime van Saddam Hoessein gevangen genomen, gemarteld en vermoord.

5. Na het beëindigen van de ope-

af voor de Koerden in Noord-Irak. Omdat Iran haar grens gesloten houdt voor de vluchtende PUK-aanhangers, rest deze mensen niets anders dan te trachten hun huizen in het noorden van Irak opnieuw op te zoeken en te hopen dat zij niet door de strijders van de PDK vermoord zullen worden. De amnestie-voorstellen van de Iraakse regering worden door de leider van de PDK, de heer Barzani, onderschreven. Hij biedt z'n rivaal Talabani eveneens amnestie aan.

DE POLITIEK IN IRAN

1. De Iraniers wisselden bemiddelende activiteit - vorig jaar had vredesoverleg plaats in Teheran - af met wapensteun. Aanvankelijk aan Barzani (PDK), maar nu deze vooralsnog aan Baghdad's zijde staat, aan Talabani (PUK).

2. De Iraanse steun tijdens de afgelopen dagen bestond voornamelijk uit artilleriesteun vanaf de Iraanse zijde van de grens. Deze steun had een dusdanige omvang dat de VS zich zorgen begonnen te maken en een af-

gezant van het ministerie van buitenlandse zaken naar het gebied stuurde teneinde vredesbesprekingen te bewerkstelligen.

3. In de afgelopen maanden heeft de regering van Iran de PUK gesteund, zowel politiek als militair. Nu op 9 september het laatste bolwerk van de PUK, de stad Sulaumaniyah gevallen is, wordt aangenomen dat de leider van de PUK, -Jala Talabani-, uitgeweken is naar een veilige plaats in Iran.

DE POLITIEK IN TURKIJE

1. Turkije blijft zich verzetten tegen Koerdische onafhankelijkheid maar is nu wel bereid te praten over een eventuele grotere autonomie in Irak, iets wat tot voor kort onbespreekbaar was omdat gedacht werd dat dit het Koerdisch separatisme in eigen land zou aanmoedigen.

2. Tevens leeft de gedachte bij de Turkse regering dat groepen als de PKK hun voedingsbodem zullen verliezen als de Turken zich meer welwillend opstellen ten opzichte van de Koerdische problemen. Deze gedachtengang bleek onder andere uit enkele uitspraken van de Turkse president Süleyman Demirel en door de toenmalige vice-premier Erdal İnönü.

3. Van de 62 miljoen Turken is ongeveer 12 miljoen Koerd. Zowel de meeste Turken als ook de meeste Turken zijn moslim. In het westen van Turkije zijn Turken en Koerden cultureel geheel geïntegreerd.

4. De onderdrukking van de Koerdische etnische rechten, waaronder het verbod op taal, heeft tot een gewapende campagne van de PKK geleid. De PKK-rebellen vallen dorpen aan die ervan verdacht worden dat zij met het Turkse leger collaboreren. Tientallen leraren van staatscholen zijn door de PKK aangevalen omdat de PKK hen ervan verdenkt dat zij trachten de bevolking op te zetten tegen de Koerdische principes. Het aantal opstandelingen in Turkije wordt op 2.600 tot 2.900 man geschat, terwijl in het buitenland nog eens 4.000 strijders verblijven, voornamelijk in Irak.

5. De oorlog heeft de economie

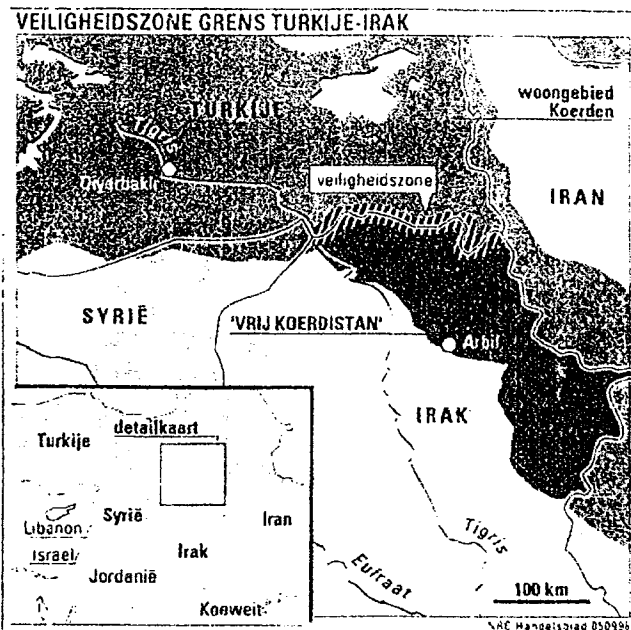
is deze afgelegen regio totaal geruïneerd. Duizenden mensen hebben geen huis meer omdat ze door het leger of de PKK uit hun dorpen zijn verjaagd. Circa 2.000 scholen zijn inmiddels gesloten.

6. In 1995 hebben naar schatting 35.000 Turkse militairen deelgenomen aan operaties tegen de Koerden in Oost-Anatolië.

7. Turkije heeft op 3 september '96 geprotesteerd tegen de gewelddadige inval van Iraakse troepen in het door de PUK gecontroleerde gebied rond Arbil. In de grond van de zaak kunnen zij niets hebben tegen de inmenging van de troepen van Saddam Hoessein, want deze inmenging kan de rust in het gebied ten goede komen. Turkije mag immers een groot deel van het voedsel en de medicijnen leveren, terwijl de olie door de pijpleidingen over Turks gebied vloeit. Ook de oliegebieden in het noorden van Iran kunnen profiteren

hebben Turkse gevechtsvliegtuigen acties ondernomen tegen bases van de PKK. Minister Çiller sprak van een "beperkte" actie, nadat volgens haar zeggen, PKK-strijders zich massaal samentrokken in het Iraakse grensgebied met Turkije. Met deze actie schijnt Turkije gestalte te willen geven aan de eerder aangekondigde "bufferzone" in Noord-Irak. De grens tussen Irak en Turkije is 331 km lang en bevindt zich in ruig bergachtig gebied. Volgens dezelfde spreker heeft de PKK twaalf bases in Noord-Irak, waarvan er vijf in de "bufferzone" zouden liggen. Mevr. Çiller had volgens de woordvoerder woensdag 4 september de westerse bondgenoten op de hoogte gebracht van de operatie. Over de instelling van deze veiligheidszone wordt al jarenlang gebakkeleid tussen de Turkse regering en de leider van de PDK, Masoud Barzani. Leden van deze partij "controleren" het grensgebied met Tur-

kije. Çiller verklaarde tevens eerder in de week een verzoek ontvangen te hebben van Barzani voor steun. De woordvoerder van Barzani in Ankara zei echter dat hij alleen de Turkse regering op de hoogte had gebracht van de voorgenomen activiteiten van de PKK-strijders in

NRC Handelsblad, 5 september 1996

van een "betrekkelijke rust".

8. De Turkse en Jordaanse regeringen hebben Amerika op 4 september '96 laten weten dat zij geen vliegvelden ter beschikking zullen stellen voor de luchtaanvallen op Irak.

9. Op donderdag 5 september

de grensstreek.

10. De linkse oppositieleider in het Turkse parlement, Bulent Ecevit heeft op 4 september j.l. aangedrongen op een permanent verblijf van Turkse troepen in de grensstreek, zolang Irak nog verdeeld is.

11. De VS hebben op 5 september '96 ingestemd met de vorming van een "veiligheidszone" door Turkije in het grensgebied met Irak. Turkije wil de "veiligheidszone" niet permanent bezetten, maar zich het recht toeëigenen om in het gebied militaire operaties uit te voeren als de situatie daar aanleiding toe geeft. Volgens Turkse schattingen bevinden zich 2.500 - 3.000 PKK-strijders in de omgeving van de veiligheidszone.

12. Premier Necmettin Erbakan sprak al eerder deze week in Ankara met vertegenwoordigers van de Iraakse regering over de vorming van de veiligheidszone. Zoals in mijn artikel in Info-Scoop nr 13 al verwoord is de heer Erbakan een groot voorstander van het aanhalen van de politieke banden met landen als Irak. De Turkse minister van buitenlandse zaken, mevr. Çiller, heeft verklaard dat Turkije niet van plan is de veiligheidszone in Noord-Irak permanent met militairen te bezetten. Wel wil Turkije deze moeilijk te bewaken grens in het ruige berggebied trachten te bewaken met "hoogwaardige elektronische apparatuur".

Turkije is bang dat de PKK profiteert van de machtsstrijd tussen de PUK en de PDK. Tijdens een met meer dan 20.000 militairen uitgevoerde actie in het Iraaks grensgebied met Turkije zijn PKK-strijders er opnieuw in geslaagd om negen Turkse soldaten, in een hinderlaag gelokt, om te brengen. De PDK is tegen het 'zone-plan' gekant, omdat de beoogde veiligheidszone in het door de PDK gecontroleerd gebied komt te liggen.

14. In Noord-Irak is op 12 september bekend gemaakt dat de Turkse regering een akkoord wil sluiten met de PDK. Het doel van dit akkoord is het voorkomen dat PKK-strijders de grens oversteken om in Zuidoost-Turkije aanslagen te plegen. Ook wil Turkije de medewerking van Irak bij de bestrijding van de PKK-strijders, als zij besluiten de veiligheidszone in Noord-Irak niet daadwerkelijk met militairen te bezetten.

Koerdische strijders op weg

Algemeen Dagblad, 10 september 1996

DE POLITIEK IN SYRIË

1. De Syrische regering gebruikt de PKK blijkbaar als een pressie-element om de Turkse regering onder druk te zetten ten aanzien van een aantal geschilpunten. Zo beweert de Syrische regering dat Turkije onvoldoende water via de rivier Eufrat doorlaat om de landbouwgebieden voldoende te kunnen irrigeren. Ook wil ze dat Turkije de militaire samenwerking met Israël verbreekt.

2. Syrië heeft op 8 september j.l. de vorming van een 'veiligheidszone' door de Turken in het noorden van Irak scherp veroordeeld.

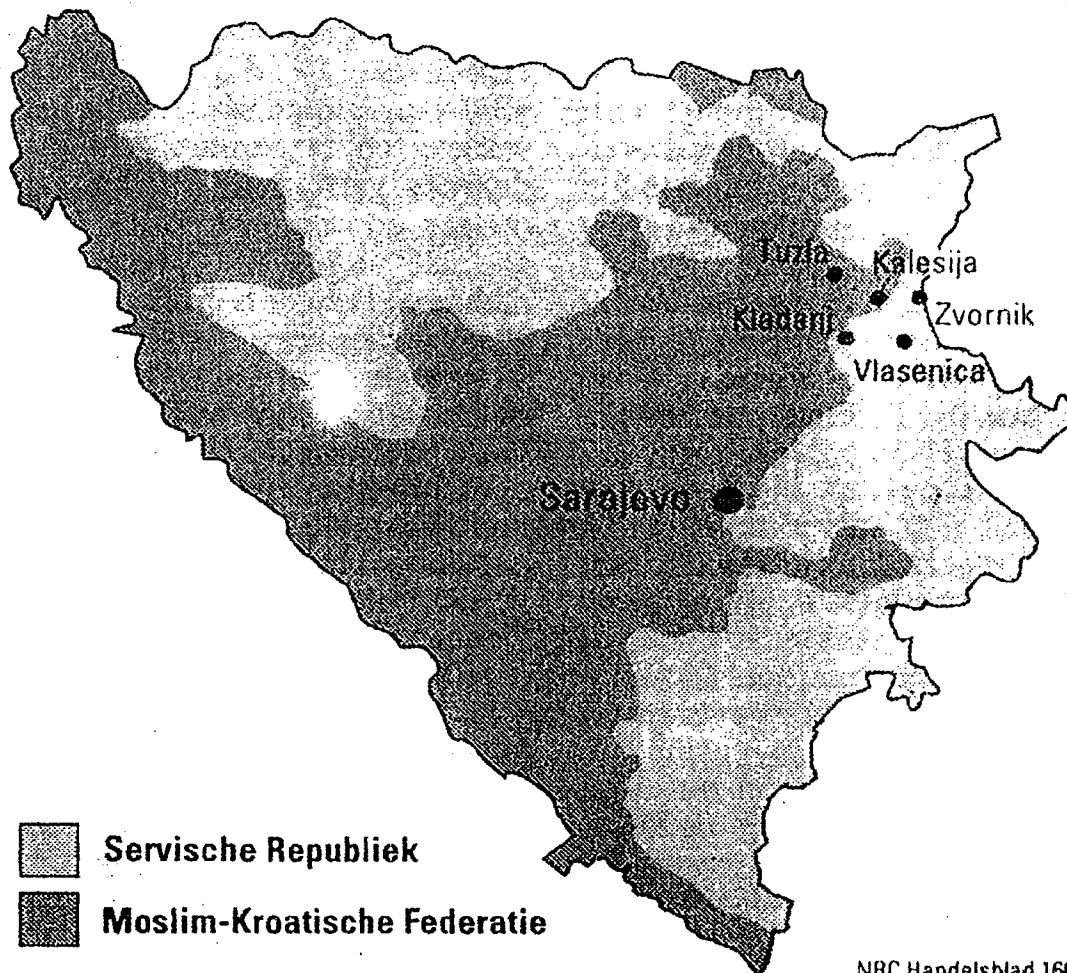
CONCLUSIE

De Koerdische bevolking is in de loop der jaren zo murw geslagen dat velen het geloof in een onafhankelijk KOERDISTAN hebben laten varen. Uit het vorenstaande moge blijken dat de twee uitspraken die de laatste weken veelvuldig in de kranten te lezen stonden, m.n.

"De onderlinge rivaliteit tussen de Koerdische groeperingen kan wel eens de doodsteek zijn voor de wereldwijde acceptatie van de Koerden." en ... "Koerden hebben geen vrienden." ... nog steeds geldig zijn!

OPLUCHTING OVERHEERST NA VERKIEZINGEN IN BOSNIË HERCEGOVINA

VERKIEZINGEN IN BOSNIË

NRC Handelsblad 160996

Smi XXXXXXXXXX

Tot grote opluchting van de internationale gemeenschap zijn de eerste verkiezingen na de oorlog in Bosnië Hercegovina gebrekkig, maar relatief rustig en zonder noemenswaardige incidenten verlopen. "We hebben geen dingen gezien die deze verkiezingen zouden kunnen diskwalificeren," zei de architect van het vredesakkoord Richard Holbrooke. Dit oordeel werd ook gedeeld door Frankrijken Duitsland. Terwijl de stemmen werden geteld, begon de Amerikaanse gezant aan een nieuwe rondreis door

het voormalige Joegoslavië. Holbrooke wil zekerheid dat de resultaten van de verkiezingen worden vertaald in de nieuwe politieke structuren die zijn afgesproken in het vredesakkoord. Een zware Amerikaanse delegatie, bestaande uit afgevaardigden van de regering en het congres, hield nog voor het sluiten van de stembussen een juichende persconferentie in Sarajevo. Het ene na het andere delegatielid sprak van "een waarlijk historische dag" voor Bosnië Hercegovina. De VS zijn zich bewust van haar verplichtingen jegens Bosnië Hercegovina. Dat zei de Ame-

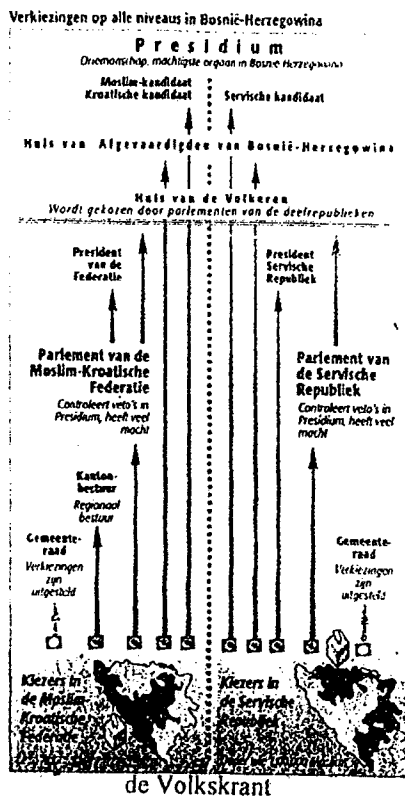
rikaanse president Clinton, die zich zeer positief uitliet over het verloop van de verkiezingen. Hij zweeg echter over een verlenging van het verblijf van de Amerikaanse troepen in Bosnië Hercegovina.

Voor deze special is o.a. gebruik gemaakt van de volgende open bronnen: de Gelderlander, NOS-teletekst, Internet, de Volkskrant, de Telegraaf, Reformatorisch Dagblad, Swiss Review, Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad en International Herald Tribune.

WAT DE KIEZERS IN BOSNIË KONDEN KIEZEN:

* Het staatspresidium van drie leden, een moslim, een Serviër en een Kroaat. Deze blijven twee jaar aan en rouleren voor het voorzitterschap (en dus de functie van nominaal staatshoofd). Dit volgens etnische lijnen (moslim stemt op een moslim, een Kroaat op een Kroaat en een Serviër op een Serviër).

* het Huis van Afgevaardigden, met 42 leden: 28 moslims en Kroaten en 14 Serviërs. Beslissingen van deze kamer van het overkoepelende Bosnische parlement kunnen door de minderheid van éénderde (14 leden) worden geblokkeerd; Bosnië Hercegovina krijgt

de Volkskrant

* de kantonale raden. (= regionale besturen)

* De Bosnische Serviërs hebben verder een president en een vice president gekozen.

naast dit Huis van Afgevaardigden

nog een senaat, de zogenoemde Kamer der Volkeren, met 15 leden (5 moslims, 5 Serviërs en 5 Kroaten), die later zullen worden gekozen door de leden van de provinciale raden.

* twee regionale parlementen namelijk: het parlement van de moslim-Kroatische federatie, met 140 leden; en het parlement van de Servische Republiek in Bosnië Hercegovina, met 140 leden.

nisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), die de verkiezingen coördineert en controleert, hebben 2,3 miljoen kiezers in Bosnië (de 640.000 vluchtelingen buiten Bosnië hadden al eerder hun stem uitgebracht) gestemd. De stemprocedure was ingewikkeld (iedereen moest vier of zelfs vijf keer zijn stem uitbrengen) en nam veel tijd in beslag. Er waren maar liefst 4400 stemlokalen, verspreid over heel Bosnië Hercegovina. Honderdtien stembureau's moesten langer open blijven dan gepland was om iedereen de kans te geven te kunnen stemmen. Zo'n 65 procent van de stemgerechtigden hebben de gang naar de stembus gemaakt.

De Kroaten en Serviërs in Bosnië Hercegovina stemden allemaal volgens de etnische lijnen, terwijl de moslims, volgens een moslim-bron veel diverser hebben gestemd. Geheel conform de verwachtingen hebben de nationalistische kandidaten van de moslims, Bosnische Serviërs en Kroaten de meeste stemmen vergaard, op basis van voorlopige uitslagen.

IZETBEGOVIC DE GROTE WINNAAR

De huidige Bosnische president Izetbegovic wordt de eerste voorzitter van het collectief presidentschap van Bosnië Hercegovina. Nadat 85 procent van de stemmen uit de moslim-Kroatische Federatie en meer dan driekwart van de stemmen uit de Bosnisch Servische gebieden waren geteld, bleek hij een niet in te halen voorsprong op Momcilo Krajisnik (zijn Servische rivaal) en zijn Kroatische tegenstander Kresimir Zubak te hebben. Zubak en Krajisnik zullen de andere twee leden van het presidium worden. De voorzitter is formeel het staatshoofd van Bosnië Hercegovina voor een periode van 2 jaar. Het Westen is blij dat Izetbegovic de Serviër Krajisnik heeft verslagen omdat deze voor afsplitsing van de Bosnische Serviërs is. Opmerkelijk is dat vertegenwoordigers van de meer op verbroedering gerichte partijen in

Deze zeer ingewikkelde staatsvorm, vastgelegd in het vredesakkoord van Dayton, moet waarborgen dat geen van de volkeren in Bosnië Hercegovina door de andere twee volkeren kan worden overheerst. Het probleem is dat één van de volkeren de besluitvorming volledig kan verlammen. De internationale gemeenschap zal zich zeer moeten inspannen om de gezamenlijke instituties - het presidium, het parlement en de ministerraad van Bosnië Hercegovina - in de weken na de verkiezingen überhaupt aan het werk te krijgen.

KOZEN STEMMERS RESOLUUT VOOR NATIONALISME?

Volgens een schatting van de Orga

Stemmers in Bosnië kiezen resoluut voor nationalisme

Brosnië

De Gelderlander

de moslim-Kroatische Federatie nauwelijks steun kregen. Izetbegovic kreeg 82 procent van de stemmen van de moslims. Zijn voornaamste (moslim-)juitdager, oud premier Haris Silajdzic, sleepte 13 procent in de wacht. Zubak, leider van de Kroatisch Democratische Unie (HDZ), hield zijn voornaamste uitdager, Ivo Kosmic, ver achter zich. Zubak stond

Driekoppig presidentschap Bosnië-Herzegovina

De Gelderlander

op 84 procent, terwijl Kosmic slechts 10 procent vergaarde. Nu Izetbegovic de meeste stemmen heeft behaald, is de politieke situatie weer gelijk aan die van april 1992, dus voordat de

Haris Silajdzic
Founder of the Party for Bosnia-Herzegovina, with strong support among urban Muslims.

IHT

Bosnische Serviërs in het offensief gingen, zo constateerde het onafhankelijke Bosnische dagblad Oslobodjenje. De krant wees er wel op dat er nu 60.000 NAVO-militairen zijn om een nieuwe oorlog te voorkomen. De 71-jarige Izetbegovic zei in een reactie dat hij de "hereniging" van Bosnië Herzegovina en het tot stand brengen van gerechtigheid als zijn belangrijkste taak ziet.

VERKEERSCHAOS BLIJFT UIT

De NAVO had negentien routes gereserveerd waarlangs de stroom kiezers zich kon bewegen. Een klein deel heeft daar gebruik van gemaakt. Nog geen twee procent van de vluchtelingen in Bosnië Herzegovina, maakte gebruik van het recht te stemmen in hun oorspronkelijke woonplaats.

IHT

Ruim dertien duizend moslims en Bosnische Kroaten staken per bus de demarcatielijn over naar de "Republika Srpska" (Servische Republiek). Ongeveer veertienhonderd Bosnische Serviërs reisden naar de Moslim-Kroatische federatie. Ook tussen Kroatisch en moslim-gebied in de MKF was weinig stemverkeer. Welgeteld één moslim uit Srebrenica reisde naar zijn oude gemeente. Voor moslims waren in de Servische Republiek speciale stembureau's ingericht buiten de steden. De politie zorgde dat ze na het uitbrengen van hun stem meteen teruggingen. De

OVSI en de NAVO-vredesmacht bagatelliseerden het kleine aantal terugkeerders, maar de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR toonde zich onaangenaam verrast.

VERKIEZINGEN ZONDER GEWELD

Admiraal Lopez, de Amerikaanse commandant van de NAVO-vredesmacht (IFOR), kon zijn troepen feliciteren: "We hebben nergens geweld hoeven gebruiken". IFOR spreidde op de verkiezingsdag al zijn macht ten toon. In de lucht cirkelden helikopters, op de kruispunten stonden pantserwagens en de stembureau's werden bewaakt. Op de paar plaatsen waar toch onrust ontstond, was de verschijning van IFOR voldoende om de gemoederen te bedaren.

RADOVAN KARADZIC BLIJFT LEIDER

Volgens het VN-bureau in Pale heeft ook de voormalige Bosnisch Servische leider Radovan Karadzic, die door het Joegoslavi-tribunaal wordt

Telegraaf

gezocht op verdenking van oorlogsmisdaden, kunnen stemmen. De stemgerechtigden konden niet op Karadzic zelf stemmen en ervoeren dit als een groot gemis. "Hij is onze leider en dat zal hij altijd blijven" volgens een Bosnische Serviër. Daarom liepen sommige kinderen rond met Karadzic-maskertjes, terwijl

er op sommige muren nog een poster hing van Karadzic.

ONREGELMATIGHEDEN TIJDENS VERKIEZINGEN

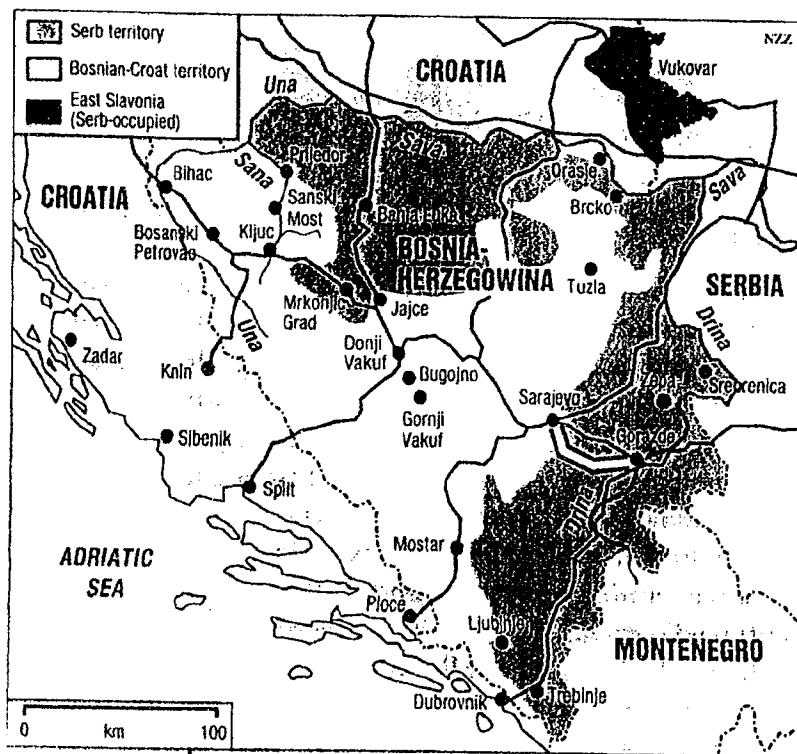
Internationale waarnemers constateerden een aantal onregelmatigheden tijdens de verkiezingen. Voor een goed verloop van de verkiezingen waren negenhonderd internationale waarnemers naar Bosnië Hercegovina gehaald. Naar schatting 10 tot 15 procent van de mensen die wilden stemmen, bleken niet in het kiesregister te zijn opgenomen - volgens de OVSE omdat een deel van de bevolkingsgegevens uit 1991 in de oorlog verloren is gegaan. Een stembureau in een buitenwijk van Sarajevo werd korte tijd geblokkeerd door boze kiezers die niet in het register stonden.

hervat. De Bosnische Serviërs hadden eerder al geklaagd over gesjoemel met de stemmen die in het buitenland zijn uitgebracht. Volgens de Bosnische Serviërs ontbraken bij veel zakken met stembiljetten de vereiste papieren. EU-waarnemers hebben gemeld dat veel moslim-vluchtelingen, die in het huidige Bosnisch Servische gebied buiten Gorazde wilden stemmen, bij de grens werden tegengehouden omdat Bosnische Servische kiezers voorrang kregen. Halverwege de verkiezingsdag hebben volgens de EU-delegatie, tien keer zoveel Bosnische Serviërs hun stem kunnen uitbrengen in deze regio, waaruit de moslims zijn verdreven naar de vroegere moslim-enclave Gorazde. Verder werd door verkiezingsfunctionarissen melding

kiezingsuitslag in het Bosnisch Servische deel van Bosnië Hercegovina niet te accepteren. De SDA heeft per brief bij de OVSE geklaagd over het verloop van de verkiezingen in de Servische Republiek. "Zelfs minimale omstandigheden voor democratische verkiezingen waren afwezig", verklaarde de Bosnische VN-ambassadeur Sacirbey. Maar Westerse diplomaten noemden de brief vaag geformuleerd en namen de klacht niet serieus.

BEPERKTE BEWEGINGSVRIJHEID VOOR KIEZERS

De meeste moslim-vluchtelingen, die hun stem op 14 september uitbrachten op Bosnisch Servisch grondgebied, kwamen niet eens in de buurt van hun eigen woonplaats. Na sterke druk van de OVSE, hebben de Bosnisch Servische machthebbers toegestaan dat de vluchtelingen, althans op de verkiezingsdag, de belofde "bewegingsvrijheid" in praktijk zouden kunnen brengen. De moslims mochten alleen stemmen in speciaal voor hen ingerichte stembureau's in dorpjes die vlak over de vroegere frontlijn liggen. Dat er op deze wijze een "FOM" (Freedom of Movement) is bewerkstelligd, heeft misschien de eer van de internationale gemeenschap gered. Maar voor de vluchtelingen uit Prijedor, die aanvankelijk dachten dat ze hun stad zouden terugzien, is het een teleurstelling om twintig kilometer voor hun huis te worden tegengehouden. Ook was er een situatie waarbij Servische vluchtelingen die per bus naar Bosnië Hercegovina waren gekomen bij terugkeer naar Servië, om hun vluchtelingenstatus te kunnen behouden, eerst moesten aantonen dat ze hadden gestemd. Verder was soms sprake van "grote ongevoeligheid" bij de keuze van stemlokalen. Zo moesten moslim-vluchtelingen in Servisch gebied hun stem uitbrengen in een verwoeste moskee, en er stonden stembussen opgesteld in scholen waar moslims gevangen zaten en door Serviërs zijn gemarteld en geëxecuteerd.

Swiss Review

De Bosnische Serviërs hebben in hun deel van het land het tellen van de stemmen enige tijd onderbroken vanwege administratieve problemen. Volgens de OVSE ging het om de documentatie van de stembiljetten van de vluchtelingen. Na tussenkomst van OVSE-medewerkers is het tellen

gemaakt van een aanval met een handgranaat op het huis van de voorzitter van de plaatselijke verkiezingscommissie in de plaats Bugojno. De verkiezingen gingen hier gewoon door. De machtigste moslim-partij, de SDA, heeft zaterdag 14 september laten weten de ver-

WORDEN DE VERKIEZINGEN AFGEKEURD?

Ed van Thijn moest kort na de bekendmaking van de uitslag al dan niet zijn fiat geven over het verloop van de verkiezingen. "De kans is nihil dat ze worden afgekeurd, ze waren goed voorbereid en zijn met succes uitgevoerd" zei Van Thijn bij het uitbrengen van zijn voorlopige rapport. Het stempel "goedgekeurd" dat Holbrooke pal na het sluiten van de stembussen op de verkiezingen heeft gedrukt is daarentegen bij de Europese waarnemers slecht gevallen. Holbrooke ging namelijk nadrukkelijk op de stoel zitten van het hoofd van de onafhankelijke waarnemers, Ed van Thijn, die speciaal voor het vellen van dit oordeel is aangekomen. Izetbegovic wilde zich bij van Thijn beklagen over het verkiezingsverloop in de Republiek Srpska. Van Thijn heeft geweigerd in contact te treden met president Izetbegovic en acht het niet de taak van de partijen om het verloop van de verkiezingen te controleren. Van Thijn verlangt van de Servische leiders een ondubbelzinnige erkenning van de eenheid en integriteit van Bosnië Hercegovina. Zolang dit niet gebeurt, kan het resultaat van de verkiezingen niet officieel worden aanvaard, meent Van Thijn.

WANNEER ZIJN DE GEMEENTERAADS-VERKIEZINGEN?

Een heikel punt van discussie is het tijdstip van de gemeenteraadsverkiezingen. Met name de VS willen deze lokale verkiezingen zo snel mogelijk - genoemd wordt 17 november - achter de rug hebben om de Amerikaanse troepen in Bosnië Hercegovina terug te kunnen trekken. Van Thijn denkt niet dat zo snel een nieuwe gang naar de stembus mogelijk is. Daarvoor heeft de stembusronde van 14 september veel te veel registratiefouten opgeleverd. Bovendien zou het weer in november, als er al veel sneeuw in de bergen van Bosnië Hercegovina kan liggen, een dergelijke operatie onmogelijk maken.

"MINI-DAYTON-TOP"

Holbrooke gaat aan de Amerikaanse regering voorstellen om een nieuwe "mini-Dayton-top" te houden. Die moet de voortgang van het vredesproces en de afspraken in de Dayton-akkoorden in Bosnië Hercegovina verzekeren. Volgens Holbrooke gelden de afspraken van Dayton nog altijd, maar is het nodig het vredesproces te verbeteren. De Dayton-akkoorden maakten een eind aan meer dan drie jaar oorlog in Bosnië Hercegovina. Met deze nieuwe "top" wil men enige onvolkomenheden in de Dayton rechtzetten.

WORDT HET MANDAAT VAN EEN VREDESMACHT VERLENGD?

Volgens Holbrooke moet er ook volgend jaar een internationale troepenmacht blijven in Bosnië Hercegovina. Holbrooke zei dit na een ontmoeting met de Bosnische president Izetbegovic. Het is de eerste keer dat een Amerikaanse vertegenwoordiger zich uitsprekt vóór het behoud van een vredesmacht in Bosnië Hercegovina. Over voortzetting van het mandaat van IFOR zei de voorzitter van het militaire comité van de NAVO, Klaus Naumann, dat het grootste deel van de vredesmacht in Bosnië Hercegovina zal blijven totdat de uitgestelde gemeenteraadsverkiezingen zijn gehouden. Normaal keren de Amerikaanse troepen eind dit jaar (uiterlijk 29 december) naar huis terug. Frankrijk en Engeland hebben al eerder gezegd dat het zijn troepen slechts in Bosnië Hercegovina zal houden als ook de Amerikanen blijven.

BOSNIË HERCEGOVINA NA DE VERKIEZINGSMIST

De werkelijke betekenis van de verkiezingsuitslag is dat er een grote stap is gezet in de richting van een opdeling van Bosnië Hercegovina in drie etnisch homogene gebieden. Maar als dit nu de "democratisch" tot uiting gebrachte wil van de drie bevolkingsgroepen is, hoort die dan niet gerespecteerd te worden? Op zichzelf zou dit een interessante vraagstelling zijn, ware het niet dat er in Bosnië Hercegovina slechts sprake is van schijndemocratie. Want vooralgaand aan de verkiezingsdag

Kiezen in Bosnië

Telegraaf

hebben de drie zegevierende nationalistische partijen hun politieke en propaganda-monopolie benut om andersdenkende rivalen uit te schakelen en zo de overwinning veilig te stellen. Een volgende stap in het vredesproces is nu het aansporen van de kersvers gelegitimeerde politici en hun schutspatronen in Belgrado en Zagreb om mee te werken aan de staatkundige opbouw van een ongedeeld Bosnië Hercegovina. Al met al blijft de toekomst van de éénheidsstaat Bosnië Hercegovina in nevelen gehuld. Hoe kan dat ook anders na de verkiezingsmist.